

## Pravniška kronika 1896. leta.

Minula je dolga vrsta let, katera so bila za avstrijsko pravo popolnoma neplodovita. Kakor da bi se bile zbirale v tej dobi vse moči, vidi se, ako se ozre na množino novih zakonov, katere je podalo naše zakonodajstvo l. 1895. in lani. Že leto 1895. prineslo nam je dokaj važnih zakonov, kateri preustroje naše pravno življenje korenito. Spominjamo se pri tem civilno-pravdnih zakonov, kateri so zagledali beli dan l. 1895. in kateri zadobé prihodnje leto pravno veljavo ter nam prineso popolnoma novo in modernim zahtevam primerno pravno postopanje.

Ravnokar preteklo leto bilo je pa še dokaj plodovitejše nego prejšnje. Vlada porabila je ugodno priliko, da se bliža parlamentna doba svojemu koncu, in predloživši poslanski zbornici celo vrsto zakonskih predlog, dosegla, da so se te predloge skoro nespremenjene po vladnih načrtih sprejele. Poslanci naveličali so se menda dela in niso posvečevali vladnim načrtom novih zakonov, kateri segajo mnogokrat jako globoko v življenje, one pozornosti, kakor bi marsikateri zakon zaslužil. Kakor je vladno postopanje odobravati na jedni strani, ker so se na ta način silno potrebni zakoni po zbornici sprejeli, obžalovati se mora na drugi strani, ker bi pri nekaterih zakonih nič ne škodilo, ako bi se nekoje določbe premenile po poslanski zbornici. Sicer bi pa vlada najbrž v nobeno premembo niti ne privolila, dobro vedé, da od sedanje poslanske zbornice doseže vse, kar hoče.

Ni naša naloga, da bi tu naštevali vse zakone, kateri so zadobili preteklo leto zakonito veljavo. Vsaj so pa tudi vsakomur več ali manj znani. Ako vendar omenjamo v tej črtici najvažnejše zakone, storimo to zgolj radi tega, da naslikamo z malo potezami razvoj našega prava v preteklem letu.

Reforma civilno-pravdnega reda nadaljevala se je v preteklem letu in tudi dokončala. Sprejel in razglasil se je eksekucijski red ter uvodni zakon k temu redu z dne 27. maja, št. 78. in 79. drž. zak. Isto tako sprejel se je tudi zakon o sodni organizaciji z dne 27. novembra in zakon o obrtnih sodiščih od istega dne.

Že večkrat imeli smo priliko poudarjati, da pokaže še le prihodnjost, ali nam novi zakoni izpolne res vse nade, katere

se sedaj stavijo na nje. Veliko je odvisno od izvrševanja zakonov po sodiščih. Upajmo, da se ne varamo v naših nadah. Z narodnega stališča pa Slovenci in sploh Slovani z reformo nikakor ne moremo biti zadovoljni. Vkljub inicijative našega gosp. društvenega predsednika, da bi se v nove zakone sprejela tudi določba o ravnopravnosti vseh jezikov pred sodišči in posebno določilo, da morajo sodišča reševati vse vloge strank v jeziku, v katerem so vloge pisane, se ta predlog ni sprejel. Obžalovati moramo najbolj, da so nas pustili pri tem na cedilu drugi slovanski narodi. Res se je poudarjalo, da ostane § 13. o. s. r. po novem civilno-pravdnem zakonu nespremenjen. Vkljub temu mislimo, da bi bilo velike važnosti za vse Slovane, ako bi se tudi v nove zakone sprejela jezikovna določba, katera bi nam varovala jezikovno enakopravnost, in bi se pozakonilo, kar velja sedaj večinoma le po ministerskih naredbah, koje uradništvo izvršuje, ali pa tudi ne. Le še eno leto je pred nami in novi zakoni stopijo v veljavo. To leto porabiti nam je v to, da se z novimi zakoni temeljito seznanimo, da bomo kos nalogam, katere nam novi civilno-pravdni zakoni nalagajo.

K reformi civilno-pravdnega reda spadajo tudi naredbe z dne 11. in 14. februarija o razsodnikih, kateri ne spadajo borzam, in o pristojnosti razsodišč.

Reforma pravdnega postopanja popolnila se je v preteklem letu tudi še na ta način, da se je z novim zakonom z dne 12. maja uredilo postopanje s pravnimi leki v političnih zadevah.

Z naredbo premenilo se je v marsikaterem oziru zavarovalno pravo. Nova naredba z dne 5. marca ima pred očmi koristi zavarovancev, zahteva torej od zavarovalca večjo storilno sposobnost, določuje zaveze, katere nastopijo, ako se pogodba razruši, in določuje, da morajo zavarovalni agenti imeti pismena pooblastila, katera so zavezani pokazati strankam.

Zakon z dne 27. aprila o opravih na obroke skuša varovati imovinsko najslabše sloje pred izkoriščevanjem na ta način, da prepoveduje pri opravih na obroke nekatere postranske pogodbe, razširja pravico izpodbijati pogodbo radi prikratbe nad polovico in določuje, da je dogovor, vsled katerega se kupec podvrže podsodnosti tujega sodišča, neveljaven.

Zakon o prisilnih potih z dne 7. julija, kateri se je sklenil sicer že leta 1895., se je lani razglasil in zadobil veljavo. Zakon je v tehničnem oziru precej pomanjkljiv.

Velike važnosti je tudi zakon z dne 6. julija o melioracijskih posojilih, ker določuje, da imajo ta posojila prednost pred vsemi knjižnimi upniki. Vkljub temu se ni bati, da bi po tem zakonu hipotekarni kredit se oškodoval, ker se posojilo sme dovoliti le, kadar se dokaže, da poljedelska korist, katera se naj doseže po melioraciji, presega stroške in se toraj knjižni upniki vsled melioracije in takega posojila nikakor ne oškodijo.

Na polju tvoriteljskega prava uredili so se z naredbo z dne 31. julija izvedeniški kolegi.

Z zakonom z dne 5. decembra premenilo se je vsaj deloma domovinsko pravo in ž njim razbremenile kmetske občine, obtežili pa mesta in trgi. Vendar moramo zakon pozdraviti z veseljem, ker se vsaj deloma ozira na sedanje življenje.

Omenili smo dotlej najvažnejše justične zakone. Velevažno bilo je pa preteklo leto za naše ustavno življenje. Najvažnejša državljanska pravica, volilna pravica razširila se je v preteklem letu precej in tako se je ugodilo vsaj deloma nujnim zahtevam. Z zakonom z dne 14. junija 1896, št. 168. in 169. drž. zak. spremenil se je temeljni zakon o državnem zastopu in popolnil ter spremenil državnozbornski volilni red. Podelila se je s tema zakonom doslej brezpravnim slojem volilna pravica. Z ozirom na premembe, katere določuje novi zakon o direktnih osebnih davkih spremenil se je pa tudi § 9. državnozbornskega volilnega reda in cenzus znižal na 4 glđ.

Ako je l. 1895. na zakonodajstvenem polju dala signaturo reforma civilnopravnega reda, ostane preteklo leto znamenito v našem ustavnem življenju.

Velevažni so pa tudi finančni zakoni, kateri so se sklenili lani. Spregovorili smo že l. 1895. o načrtu zakonov glede osebnih davkov. Dne 25. oktobra pret. l. razglasili so se ti zakoni in stopijo dne 1. januarja prihodnjega leta v veljavo. Izmed finančnih zakonov preteklega leta navedemo naj še zakon z dne 12. julija, s katerim se določuje, da se odmerijo odslej davki od hiš po napovedbah dveletnih najemnin. Z za-

konom z dne 27. oktobra, kateri določuje, da se odpiše hišno najemninski davek in petodstotna dohodnina, ako se najemščina ni mogla iztirjati, ugodilo se je samo opravičenim zahtevam hišnih posestnikov, nasprotno se je pa tudi kmetским posestnikom olajšalo z zakonom z dne 12. julija davčno breme, ker se je določilo, da se zemljiški davek odpiše, ako so poljski pridelki poškodovani po uimah.

Socijalno-političnega pomena je zakon z dne 13. junija, s katerim se dovoljuje kolkovna prostost in oprostitev od pristojbin v poselskih zadevah. Premenila sta se po zakonu z dne 3. maja §-a 206. in 248. rudarskega zakona in določilo, da se mora obračunati vsaj mesečno in da se radi tirjatev ne sme braniti izstop.

Z zakonom z dne 14. avgusta vpeljale so se zadruga rudarskih delavcev.

Velevažno bilo je preteklo leto tudi za uradništvo. Penzijski zakoni z dne 14. maja uredili so pokojnine državnih uradnikov, njih vdov in sirot.

Da popolnimo kratko črtico, omenimo naj še ukaz naučnega ministerstva z dne 23. septembra gledé državnih izpitov.

Obilico novih zakonov zmaguje praktik komaj, in se mora omejevati vsak na svojo stroko. Kakor kaže, nam pa tudi bližnja bodočnost prinese še dokaj novih zakonov. Ni se še rešil vladni načrt zakona o čeku Patentni zakon zadobi najbrž v kratkem zakonito veljavo. Načrti zakona o nalaganji premoženja varovancev in kurandov v hranilnicah, o živilih in drugi čakajo še rešitve v parlamentu.

Manj važno je deželno zakonodajstvo preteklega leta. Omejiti se hočemo na tem mestu na slovenske dežele in omeniti le najvažnejše zakone.

Na Kranjskem odpravila se je prisilna legalizacija v malotnih zemljiško-knjižnih zadevah, zakon, katerega bolje ne bi bilo; sklenil se je kolesarski red in Ljubljana dobila je novi stavbeni red. Na Štajerskem sklenil se je važen zakon o preskrbi siromakov in zakon o varstvu

otrok pod dvema letoma, kateri so se izročili v varstvo proti plačilu. Na Goriškem sprejel se je novi lovski zakon.

Ako se bode pričeto delo nadaljevalo in se posebno uvede moderni kazenski zakon, primerno kazensko postopanje, svobodni tiskovni zakon in izvanprepirno postopanje, imeli bomo na Avstrijskem kmalu zakone, primerne sedanjim razmeram.

V Ljubljani, ob novem letu 1897.



## Iz pravosodne prakse.

Civilno pravo.

### a) Zdražitelj ne pridobi tirjatve, ako pri dražbi ni postopal v dobri veri, bodisi, da je tirjatev vknjižena.

Ana N. imela je tirjati pri Jožefu in Neži N. iz pogodbe z dne 30. januarija 1884 ostanek kupnine v znesku 386 gld. 45 kr., ki se je na posestvu slednjih zastavnopravno zavaroval. Vsled prisojila z dne 22. maja 1894. št. 8150 pripadlo je po Ani N. od teh 386 gld. 45 kr. Jožefi N. delnih 59 gld. 96 kr., ki so se zemljiško-knjižno prenesli na njeno ime.

Jakob C. pridobil je za neko svojo tirjatev pri Jožefi N. z odlokom z dne 4. septembra 1895. št. 18340 izvršilno nadzastavno pravico do njene omenjene tirjatve v znesku 59 gld. 96 kr., je to izvršilo nadaljeval, a še pred dnevom izvršilne dražbe umrl. Zdražitelj Ivanu B. prisodila se je tirjatev 59 gld. 96 kr. z listino z dne 15. januarija 1896, št. 779 in je le-ta v zemljiški knjigi izposloval prenos izdražene tirjatve na svoje ime.

S tožbo de praes. 23. februvarija 1896, št. 3233 tirja Ivan B. od Jožefa in Neže N. plačilo prisojene mu tirjatve v znesku 59 gld. 96 kr. s pr.

Omeniti je še, da je glasom poverjene izbrisne pobotnice z dne 27. februvarija 1895 bilo tega dne že teh 59 gld. 96 kr. s pr. Jožefi N. od strani Jožefa in Neže N. plačanih in da se je Ivanu B. pred dražbo in pri isti pobotnica pokazala z zagotovitvijo, da je znesek le še indebite vknjižen. Tudi priča Jožefa N. potrdila je, da je res dne 27. februvarija 1895 dobila od svojih 59 gld. 96 kr. s pr. zadnji petak.